

Prelúdium a véres csütörtökhöz 1.

„Gyorsan öltözzünk, aztán nyomás a tetőre!”

Az alcímként idézett mondat egy bírósági tárgyaláson hangzott el 1997-ben, az általam felkért tanú, Józsa Miklós nyugalmazott alezredes szájából... Színhely: Markó utca. Rágalmazási per Kéri Edit ellen. Téma: A Magyar Nemzetben 1993. november 19-én megjelent cikk: Kik lőttek az FM tetejéről? Feljelentő: Kádár Endre volt partizán. Ügyiratszám: 5. B. VII. 24118/94. Büntetőper.

KÉRI EDIT

Megkaptam egy kutatótól Zsigmondi Endre, volt partizán kéziratok emlékiratának az 1956. október 25-re vonatkozó részét másolatban a Párttörténeti Intézet levéltárából: október 25-én reggel sokan jelentkeztek a Partizán Szövetségben fegyverért, és Földes László külkereskedelmi miniszterhelyettes, az október 24-én alakult 9 tagú katonai bizottság (Apró Antal, Bata István, Fehér Lajos, Földes László, Kovács István, Mező Imre, Münnich Ferenc, Nógrádi Sándor és Piros László) egyik tagja átvitte őket a HM-be – „ahol katonaköpenyt, géppisztolyt kaptunk. Velem voltak a következő elvtársak:”...és felsorol 33 nevet. (Később közlöm.) Köztük volt egy Kádár vezetéknévű is, keresztnév nélkül. Kádár Endre volt partizán vállalta, hogy 25-én reggel a Partizán Szövetségben volt, átment ő is a HM-be Földessel. De neki nem volt géppisztolya, és nem volt az FM tetején, és nem lőtt, ezért rágalmazásért feljelent.

Józsa Miklós nyugalmazott alezredes isme-

rősmőtől tudtam, hogy ő akkor, 25-én reggel vezérkari századosként a HM-ben volt, és Hegyi László vezérőrnagy utasítására egy csoport „civilruhást” levitt a HM raktárába, a pincébe, s ruhát, csizmát, fegyvert, géppisztolyokat, kézigranátokat kellett nekik adnia. Nők is voltak köztük. Ez 9 óra tájban történt. – A tárgyaláson elmondta, hogy azok szétdobálták a zoknijukat és az egyik elkialtotta magát: „Na gyorsan öltözzünk, aztán nyomás a tetőre!” (Kértem, hogy ezt vegyék jegyzőkönyvbe.) Akkor ő nem tudta, milyen tetőről van szó – vallotta – de ma már nagy a gyanúja, hogy az FM tetejére mentek.

Pap-Szász László, volt Rákosi korabeli „jobboldali munkaszolgálatos” pár éve elmondta a Zrínyi Klubban egy Kossuth téri sortűzvitán (hallgatóság: Dénes János, Bokor Imre, jómagam stb.), hogy ő akkor, 25-én a tömegben, az FM sarkánál, a mai troli végállomásánál állt. Jött egy furcsa, katonaruhás csapat a Szabadság tér felől (ott volt a tér sarkán a Partizán Szövetség), a Vécsey utcán át. Lötyögött

a nyakukon a gallér, feltűnő volt, hogy semmi rangjelzés nincs a középkorú embereken. Az egyik hátán második világháborús rádió adóvevő készülék volt. A tömegre ordítottak, fegyverrel a kezükben: „Takarodjatok el a kaputól!” Olyan durván kiabáltak, hogy ő ávósoknak gondolta őket, és derékszőgben meghajolva futott a Batthyány mécsesig, nem is mert visszamenni...

Most pedig idézek egy könyvből. Írója Hegedűs András, volt '56-os miniszterelnök – aki aláírta Gerő parancsára az oroszok behívásának kérését, antedatálva október 24-ére, és nem Nagy Imre, mint Eörsi István mondta nemrég a tévében, hiszen Nagy Imre ezt a rágalmat október 31-én délután a Kossuth téren elmondott beszédében így cáfolta: „Megpróbáltak engem is bemocskolni. Azt a hazugságot terjesztették, hogy én hívtam be az orosz csapatokat az országba. Ez alávaló hazugság. Az a Nagy Imre, aki a magyar szuverenitás, a magyar szabadság és a magyar függetlenség harcosa, nem hívta be ezeket a csapatokat. Ellenkezőleg, ő volt az, aki visszavonulásukért harcolt.” (Mellesleg Hegedűs András ezt elismeri emlékiratában.) Az 1988-ban megjelent memoárjában, A történelem és a hatalom ígézetében, így emlékszik vissza Hegedűs október 25-ére: „Az október 25-i politikai bizottság ülése közben került sor a Kossuth téri sortűzekre. A mai napig sem lehet pontosan tudni, mi történt... Mikor döbbennel megtudtuk, hogy a békés tüntetőkre lőttek a Földművelésügyi Minisztérium tetejéről, vizsgálatot követeltünk. Nincs tudomásom arról, hogy ez később megtörtént-e... békés tömeg tüntetett és barátkozott a szovjet tankok legénységével, s egyszer csak gyilkos sortűz zúdult rájuk a Földművelésügyi Minisztérium tetejéről... Valahol felmerült egy név, R. I., az FM személyzeti főosztályvezető neve, aki állítólag kiadta a tűzparancsot... Az FM tetejét – úgy tűnik – vegyes összetételű csoport szállta meg – ÁVH-sok, volt partizánok...” (L.: 297. oldal)

Ebből a könyvből igen kevés maradt fenn, és egy év múlva új emlékiratot írt: Élet egy eszme árnyékában. A fenti emlékezés „véletlenül” ki-maradt. Kikapott az elvtársaktól?

De Földes László A második vonalban című 1984-es visszaemlékezésének is van egy-két érdekes részlete: „... (24-én) odahaza is minden percben cseng a telefon. Legalább ötvenen kérdezték: «Hol van Földes elvtárs? Miért nem adtok fegyvert?» ... Nagy Imre hajnalban (K. E.: 25-én) feloldotta a kijárási tilalmat. A hajunkat

téptük, dühöngtünk s elhatároztuk, hogy tiltakozunk ellene... a központi vezetőség üléséről tudomást szereztünk... hívás nélkül is átmegyünk... éppen Donáth Ferenc beszélt. Rettenetesen felizgatott... a cinikus hang, ahogyan mondta. Borzasztó volt a légkör, a jelenlévőkön vereség-hangulat lett úrrá... Én is szót kértem... Az ellenforradalmat fegyverrel kell levernünk! Az elvtársak pánikba estek – folytattam –, pedig nem olyan súlyos a helyzet... Elmondtam, hogy a HM pincéjében 600 fogoly van, néhány kivétellel mindannyiuk 25 éven aluli. Hát csak nem adjuk meg magunkat gyerekeknek! (K. E.: Mi lett ezzel a 600 gyerekkel? Van egy erre való utalás az Írószövetség /Veres Péter/ '56. november 28-i feljegyzésében: „a népitétel... a Parlament téri tömegvérengzés és a magukat csoportosan megadó szabadságharcosok legyilkolásának visszahatásaként jelentkezett.”) ...Meg sem vártuk az ülés végét, visszamentünk a Honvédelmi Minisztériumba. A Partizán Szövetség Beloianisz (ma Zoltán – K. E.) utcai székházából értesítést kaptunk, hogy igen sok régi elvtárs jelentkezett, harcolni akarnak. Átmentem értük, és 80-100 elvtársat átvittem a HM-be. Fel is fegyvereztük őket.

Sokféle akcióban vettek részt... Felkészültünk a Corvin közti ellenforradalmi központ felszámolására: tervünket arra alapoztuk, hogy a Corvin mozit egy csatornán át meg lehet közelíteni, és onnan fel lehet robbantani. A Corvin közietek körüli is zártuk... Nagy Imre ...nem engedélyezte a támadást... közölte, ha ezt a tervet végrehajtják, ő lemond. A támadás sajnos elmaradt...

...28-ára összehívták a Központi Vezetőséget... Az ülést egyébként kapitulációs ülésnek neveztem el. Az első felszólaló Lukács György volt. Rendkívül drámai hangon beszélt azokról, akiknek magyar vértől véres a kezük, és ránk mutogatott. Engem nagyon lesújtott az általam is tisztelt idős professzor hibás nézete...”

Igen tanulságos emlékirat. És visszaigazolja Zsigmondi feljegyzéseit. Lukács György Földesekre való „mutogatása” is egyértelmű...

Maga a sortűz előkészített volt! Ezt több dokumentum is igazolja. Pedig az Astoriától induló, fegyvertelen, a szovjetekkel a tankokon barátkozó fiatalok tömege csak petíciót akart átadni Gerő leváltása végett, és Nagy Imrét akar-ták hallani a téren. Csúzlí sem volt a több tízezres tömegnél.

Varga László levéltári igazgató, történész 1991-ben az MTA gondozásában kiadott A harmadik napon című tanulmányában, majd ezt

kibővítvé az 1994-es Az elhagyott tömeg című könyve egyik nagy fejezeteként megismételt dolgozatában – a mai napig a legjobb Kossuth téri sortűzfeldolgozás – a következő adatokat közli a sortűz előkészítéséről: „Tudták, ezek a halálba indultak, tudták a tűzparancsról, a fegyveres vérfürdőről. Orbán Lászlóné, a Központi Vezetőség osztályvezetőjének felesége, a Műszaki Egyetem Pártbizottságának titkára telefonon próbálta meg riasztani az egyetemistákat, tartsák fel valahogy a halálba menetelőket... Benke Valéria, a rádió elnöke – szintén a Pártközpontban – Erdős Péter újságírórt bírta rá hasonlóan reménytelen feladatra.”

Többen élnek még a diákok közül, akik a Műszaki Egyetemen ott voltak ennél az Orbán Lászlóné-féle telefonüzenetnél: Erdélyi Tibor, akkor ötödéves hallgató – ő telefonba nekem is elmondta pár éve – és Szabó Iván, aki érdekes módon az igazságtételi törvény vitáján 1991-

ben ezt nem mondta el a Parlamentben, csak 1994 őszén, a Horn-kormány alatt, a tévében...

Ezenkívül még a börtönben, 1960-ban megtudta Mécs Imre is Erdélyi Tibortól a pártközponti figyelmeztetést a vérfürdővel kapcsolatban! 1986-ban még el is mondta egy értekezleten – de az igazságtételi törvény vitáján 1991 őszén a Parlamentben már hallgatott róla! Sőt, a Magyar Hírlapban 1991. november 19-én kifejezte örömét, hogy régi barátja, Göncz Árpád köztársasági elnök aggályokat emelt az igazságtételi törvénnyel szemben, és az Alkotmánybírósághoz fordult (megakadályozva törvényerőre való emelkedését). Ó, Istenem, ki instruálta Mécs Imrét, hogy megváltozzon a véleménye öt év múlva, amikor mint képviselő tehetett is volna valamit? Szabó András alkotmánybíró elutasította az igazságtételi törvényt... Órála meg bebizonyítottam – egy másik perben –, hogy Rákosi alatt, 1949-ben, elvégezte a Petőfi Politikai Akadémiát – politikai tiszt lett, főhadnagyi rangban.

És most lássuk Mécs 1986-ban elmondott véleményét. Elhangzott Eörsi István Belgrád rakparti lakásán 1986 decemberében, egy kb. 80 fős meghívott társaság előtt, az úgynevezett „56-os konferencián”. Előadók voltak: Vásárhelyi Miklós, Széll Jenő, Mécs Imre és Kis János. A hallgatóságból egy-két név: Demszky, Gadó, Haraszti, Hegedűs András volt miniszterelnök, Konrád, Kőszeg, Magyar B., Pető, Tamás G. M. stb. Az előadások szövegét és a viták jegyzőkönyvét kiadta az 56-os Intézet 1992-ben, „Ötvenhatról nyolcvanhat-ban” címmel.

A 142. oldalon olvasható Mécs Imre előadásának Atrocitások című fejezete: „1956. október 25-én, csütörtökön békés tüntetés indult az Astoriától a Parlamenthez... egyetemisták, gyermekek, járőrök (például anyák gyerekkecsival) vettek részt. Az Akadémiai utcai pártközpontból kétségbeesetten felhívták telefonon az Építőipari Műszaki Egyetem MEFESZ-szervezetét, hogy megszakadt minden kapcsolat, beleértve a telefont is, a Kossuth Lajos téri Földművelésügyi Minisztérium tetején elhelyezett fegyveres ÁVH-s egységgel, amelynek feladata a pártközpont védelme, és amelynek tűzparancsa van mindazokkal szemben, akik az Akadémia utcát megközelítik. Tudomásukra jutott, hogy tüntetés indul a Parlamenthez, és kéri az egyetemistákat, próbálják megakadályozni a felvonulást.

Egy építészmérnök hallgató és egy tanársegéd (hátról jegyzetben Erdélyi közlése: Hofer Miklós tanársegéd és ő) azonnal az Astoriához ment – ahol a gyülekező lakosság fraternizált a szovjet páncélosok legénységével és tisztjeivel –, és felállva az egyik harcokcsíra, megpróbálták lebeszélni a tömeget a tüntetésről – sikertelenül. A tömeg megindult a Parlamenthez, a szovjet harcokcsíkok követték őket, a hangulat barátságos volt. Amikor a térre érkeztek, az ÁVH-s egység tűz alá vette a tömeget. A szovjet harcokcsíkból pedig tüzet nyitottak az FM tetején fészkelő ÁVH-s különítményre! A téren rengeteg halott maradt – békés tüntetők, közöttük gyerekek... Nem kétséges, hogy az ÁVH-t terheli a felelősség... a rendszer a mai napig (K. E. 1986) egyet sem állított elő e tömeggyilkosok tettesei közül. (Növeli az eset érthetlenségét és brutalitását, hogy figyelmeztető lövéseket sem adtak le)... Eddig Mécs akkori szavai.

Mécs Imre és barátja, Göncz Árpád is hozzájárult ahhoz, hogy a „tömeggyilkosok közül egyet sem állítottak elő”! ...a mai napig...

(folytatjuk)